

Francis Piccand & Amira Hafner al-Jabaji

ISLAMI NË ZVICËR: DISKUTIM

Kryesuar nga Farian Sabahi, folësit Francis Piccand dhe Amira Hafner al-Jabaji u përgjigjen pyetjeve të spektatorëve në Institutin Goethe në Londër, janar 2003.

A po veçohen muslimanët ?

Spektatori i parë: Mua më duket se në Zvicër muslimanët thjesht nuk konsiderohen si njerëz me një fe specifike, porse ka njëfarë racizmi ndaj tyre. Ju thatë se disa muslimanëve fundamentalistë nuk u jepen viza apo nënshtetësi. A vlen i njëjti rregull, të themi, edhe për fundamentalistët çifutë apo ndaj ndonjë tjetri që ka mendime politike ekstreme, siç janë për shembull personat nacistë? Nga arsyeja se, sipas mendimit tim, fundamentalizmi është diçka që ekziston në çdo fe – nuk është i kufizuar me Islamin.

Farian Sabahi: Për sa u përket lejeve dhe vizave, marrja e tyre nuk është problem vetëm për muslimanët, por edhe për të gjithë imigrantët në Zvicër.

Francis Piccand: Unë pajtohem që ndoshta Islami sot ka probleme. Pas sulmeve terroriste në Shtetet e Bashkuara, mendimet janë polarizuar tej mase. Unë mendoj që liderët fetarë muslimanë duhet të sqarojnë që Islami vërtet është fe paqeje dhe tolerance. Për fat të keq, ka liderë që e thonë të kundërtën – se të kesh mëri e armiqësi është një shkrim hyjnor. Nuk është e rrugës që liderët fetarë të flasin për çështje të këtilla. Për të dëftuar se ç'thonë njerëzit në përgjithësi për fetë, e sidomos për Islamin, në Zvicër, mund t'ju sjell një krahasim. Kur erdhëm këtu në Angli prej Zvicre na u desh të vozisnim në anën e majtë të rrugës e jo në të djathtën – përse? Kur të mbërrish në një vend duhet të adaptohesh – pa e harruar kulturën dhe fenë tënde, çka është një çështje në vete.

Si mund të gjejnë shprehje vlerat islame?

Spektatori i parë: Unë mendoj që ka dallim midis ligjit të një vendi dhe vlerave të po të njëjtit vend. Një person i një partie socialiste dhe një tjetër i një partie konservatore në një vend evropian nuk i ndajnë të njëjtat vlera. Mirëpo, ekziston një ligj (e drejtë) në secilin vend të cilit duhet nënshtuar. Po qe se ai ligj bie ndesh me vlerat apo me kulturën e një grupi njerëzish, ata kanë të drejtën të luftojnë kundër atij ligji, mirëpo ky luftim duhet të bëhet nëpërmjet sistemeve legale që ekzistojnë në demokraci. Muslimanët, sikurse çdo pakicë tjetër, duhet t'u nënshtrohen këtyre ligjeve, mirëpo në qoftë se ju kërkoni më tepër se kjo, mendoj se kjo është e padrejtë. Ata kanë të drejtë të kenë vlera të tyre të ndryshme. Ju të gjithë thatë se jeni imigrantë qysh para njëqind vjetësh dhe se kjo është një bukuri e botës së sotme, pra që të gjithë ne po i bartim vlerat tona nga vende të tjera.

Amira Hafner al-Jabaji: Unë pajtohem deri diku, mirëpo duhet të analizojmë fillimisht nëse vërtet ekziston një dallim midis vlerave të vendeve evropiane dhe vlerave të Islamit. Problemi i Hani Ramadanit është se ai flet në emër të Islamit. Kur ai thotë 'ky është

mendimi im', askush nuk reagon, sepse çdokush mund të thotë ç'të dëshirojë sipas mendimit të vet personal. Mirëpo, kur ai thotë se në Islam gjërat janë kështu apo ashtu, atëherë bëhet problematike.

Në Zvicër, imamët shprehin mendime dhe vlera të ndryshme. Islami, sikurse shumë fe të tjera, është i ndryshëm dhe i larmishëm – ka shumë mendime të ndryshme brenda tij. Unë e kuptoj që shoqëria zvicerane mund të jetë shumë e re për ta kuptuar Islamin, mirëpo është gabim të merret mendimi i ndonjë personi mbi Islamin si i vetmi mendim i mirëfilltë.

Një pikturë më e gjerë mbi Islamin

Spektatori i dytë: Një faktor të cilin ne shpesh e injorojmë është se një shumicë e njerëzve tanë, 90 % ose edhe më tepër e imigrantëve muslimanë në Britani, vijnë nga zonat rurale. Unë besoj se sikur këta njerëz të nënkontinentit të Indisë të kishin shkuar në Karaçi apo Dakar, do të kishin patur vështirësi për t'u adaptuar në atë mjedis. Për shembull, mendo për ndryshimet që kanë ndodhur te një zelltar fetar në Bangladesh i cili krejt paparamendueshëm ka arritur këtu. Kjo patjetër duhet të kihet parasysh. Gjeneratat tona të treta e të katërta janë shumë të ndryshme. Ata kuptojnë, janë të lindur këtu, shprehen mjaft mirë dhe mund të ndërveprojnë në dialog.

Ka disa probleme të tjera. Ne jemi të pushtuar nga Islami fundamentalist. Derisa Bashkimi Sovjetik nuk e kishte pushtuar akoma Afganistanin, neve në sistemin arsimor britanez në Indi na thoshin se disi jemi në të njëjtën anë – në anën e Perëndimit fetar, të Amerikës e të Islamit – dhe të gjithë ne dalloheshim prej komunizmit të pazot, të pafe. Kur Bashkimi Sovjetik e pushtoi Afganistanin, shumë pak prej nesh kuptuan se Amerika ishte e interesuar ta çlironte Afganistanin për shkak se ajo e dinte se ç'flinte në Azinë Qendrore. Ne shihnim një lloj aleance midis dy popujve fetarë. Mirëpo, me rënien e Bashkimit Sovjetik, Amerikës nuk i duheshin më luftëtarë të shenjtë, me çka u mbyll edhe kjo kaptinë. Bërësit e politikës së jashtme amerikane kërkonin një lugat tjetër, që do të mbjellte mjaft mëri në Evropë e Amerikë. Faturën e pagoi Islami, ndër të tjera për shkak të kryqëzatave. Tani, nëse dëshirojmë t'i ndreqim marrëdhëniet tona, të dyja palët duhet të japin mundin e tyre.

Edhe një gjë. A jemi ne – sidomos akademikët dhe dijetarët tanë – të hapur e të drejtë për ta quajtur këtë qytetërim modern, 'qytetërim hebreo-krishter'? A nuk është e vertetë se Islami i ka siguruar bazat e Renesancës dhe Iluminizmit në Evropë? Përse nuk e quajmë këtë qytetërim 'hebreo-krishtero-islamik'? Duke e injoruar këtë të vërtetë, ndoshta ne pa vetëdije u kemi thënë popujve muslimanë se ata janë larg torruas, larg qytetërimit. Kjo mënyrë e të menduarit i ka shpënë disa njerëz së paku të thonë se ekziston një përplasje qytetërimesh. Mirëpo, nëse jemi pjesë e qytetërimit, nuk mund të ekzistojë një term i tillë. Islami ka kontribuar me të madhe, mirëpo si të gjitha qytetërimet, ka rënë. Ai ka rënë nga aspekti intelektual, duke mos arritur të prodhojë ide të reja e më të mira. Sigurisht që kjo ka çuar në rënien politike, shoqërore dhe kulturore si dhe në rënien e tërësishme të qytetërimit islam. Si rezultat, muslimanët kanë mbetur mbrapa në gjuhët moderne dhe në idetë shkencore. Ata nuk janë të njoftuar me paradigmen e re shkencore që është paraqitur.

Pas 11 shtatorit 2001, një numër i konsiderueshëm i njerëzve pranuan se muslimanët janë viktimë e shtypjes dhe shpronësimit, derisa për vetë muslimanët filloi procesi i vetëkritikës. Ka lindur ideja se në shek. XVIII, kur ka ngrirë mendja jonë, ke mundur të tërhiqesh nëse nuk ke dashur diçka. Ke ikur në shkretëtirë duke shpresuar se një ditë do të dalësh në diçka tjetër dhe më të mirë. Mirëpo, tani kur po jetojmë në një rrjet marrëdhëniesh globale, rruga e vetme që kemi përpara është të ndërveprojmë dhe të angazhohemi vazhdimisht për të krijuar hapësirë.

